



**Sitrep Irak**  
**NR.5, 10/07/03**  
**Stand van zaken 14:00 uur**

Dit sitrep is opgesteld ingevolge het besluit van de MP gedateerd 1 mei 2003, dat de Nederlandse regering geïnformeerd dient te zijn omtrent te verwachten ontwikkelingen op politiek, territoriaal, militair en economisch terrein inzake Irak, en is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Het sitrep is bedoeld ter informatie voor de betrokken bewindslieden en zal tweewekelijks worden uitgebracht. Indien noodzakelijk zal de frequentie worden aangepast.

**I Politieke en militaire ontwikkelingen:**

**A. Internationale politieke ontwikkelingen:**

Op 23 en 24 juni j.l. vond een door de VN bijeengeroepen voorbereidende bijeenkomst plaats over humanitaire hulp aan en wederopbouw van Irak. De VN heeft daarbij een beroep gedaan op de bilaterale donoren om voor de komende zes maanden een bedrag van US\$ 259 miljoen ter beschikking te stellen voor humanitaire hulp aan Irak ('Revised Humanitarian Appeal for Iraq'), bovenop al ontvangen bijdragen en fondsen onder het Olie-voor-Voedsel programma. Er wordt verder midden oktober een donorconferentie georganiseerd betreffende wederopbouw in Europa of Dubai, die zal worden voorbereid door een kerngroep (VS, Japan en de EU) en een bredere liaison-groep. Naast het Development Fund for Iraq zal bij deze gelegenheid waarschijnlijk een multilateraal fonds worden opgericht.

**B. Interne politieke ontwikkelingen:**



### *Politieke landschap*

De coalitie acht het wenselijk dat Irakese betrokkenheid bij het bestuur in het land thans spoedig duidelijk zichtbaar wordt. In de meeste steden bestaan thans Irakese instanties die op enige wijze gekozen zijn. Het aantreden van een "Stadsraad" in Bagdad, op 7 juli j.l., trok de nodige publiciteit. Ook op nationaal niveau lijkt thans een doorbraak aanstaande. Binnen twee weken zal een Iraakse '(Interim/Transitional) Governing Council' worden opgericht bestaande uit vertegenwoordigers van de belangrijkste politieke partijen en andere vooraanstaande Iraakezen. Deze raad zal min of meer naar rato van etniciteit, religie en regionale afkomst een afspiegeling zijn van de Iraakse bevolking: naast sjiïeten, sunnieten en Koerden zullen in ieder geval een Turkmeen en een christen zitting nemen in de raad. Een dergelijke raad, een eerste stadium van het in VNVR 1483 genoemde Iraakse interim-bestuur, zou inmiddels de steun hebben van de meeste Iraakse politici en partijen. De raad zou over een aanzienlijk ruimer mandaat beschikken dan de CPA aanvankelijk voor ogen had voor de korte termijn: beleids- en bestuursverantwoordelijkheden, budgettaire bevoegdheden en typisch ministeriele taken zouden bij de raad berusten. Dit mandaat zou voldoende basis bieden om sceptici en twijfelaars onder Iraakse politici en leiders te overtuigen van hun medewerking.

Vervolgens zou - mogelijk al eind juli - een constitutionele commissie van 6 tot 10 personen moeten aantreden, samengesteld door de raad, waarna een nationale constitutionele conferentie/conventie hopelijk in september kan aanvangen met het opstellen van een nieuwe constitutie, een proces dat voorjaar 2004 zou moeten zijn afgerond. De kerntaak van het proces moet komen te liggen bij een 'drafting committee', dat volgens Bremer niet te groot moet zijn om efficiënt te kunnen opereren.

Alle gesprekspartners benadrukten dat het constitutioneel proces een volledig Iraakse aangelegenheid moet zijn, met CPA, VN en mogelijk anderen in een louter adviserende rol, en alleen als er van Iraakse kant behoefte bestaat aan advies: Iraakezen zijn zeer gevoelig voor een andere dan adviserende externe interventie. De in Najaf gevestigde groot-ayatollah Al-Sistani gaf eind juni een fatwa af tegen betrokkenheid van de coalitie bij een nieuwe Iraakse constitutie. Externe adviezen zijn overigens wel hard nodig, omdat veel politieke leiders na tientallen jaren Baath-regime weinig uitgekristalliseerde ideeën hebben over constitutionele processen.

In dit constitutioneel proces zullen naar verwachting twee onderwerpen een prominente rol spelen. Op de eerste plaats betreft het de kwestie van Koerdisch zelfbestuur en de plaats van een Koerdisch autonoom gebied binnen een nationale structuur. De 'coalitiepartners' KDP en PUK willen hun machtspositie niet opgeven, maar zelfs uitbreiden naar Kirkoek en andere Koerdische gebieden. Naast deze Iraakse 'Koerdische kwestie' zal ook de plaats van de islam in de grondwet een heet hangijzer vormen.

De CPA heeft, zoals bekend, op 16 mei jl. een verbod op de Baath-partij uitgevaardigd, hetgeen inhoudt dat volwaardige partijleden (niveau 'Udw Firqah en hoger) uit hun functie zijn gezet. Zij kunnen geen overheidsfuncties meer bekleden en moeten een veiligheidsonderzoek ondergaan. Later heeft de CPA een aantal additionele orders afgegeven die inhouden dat 15.000 tot 30.000 senior Baath-leden in beginsel uit overheidsdienst worden ontslagen, al kan bij CPA bezwaar worden aangetekend. De CPA heeft ook bepaald dat alle militaire en civiele rangen verleend door het Baath-bewind zijn ingetrokken. Daarnaast heeft de CPA een 'Iraqi De-Baathification Council' aangekondigd, waarin twintig Iraakse burgers zitting moeten nemen. Deze raad dient onderzoek te doen naar de identiteit en verblijfplaats van Baath-leden verantwoordelijk voor mensenrechtenschendingen en misdrijven tegen het Iraakse volk, alsmede naar de aard, locatie en status van bezittingen en financiële tegoeden van de partij. De raad moet daarna de CPA adviseren hoe de partij efficiënt te elimineren, criminele Baath-leden te vervolgen en illegaal verkregen eigendommen en tegoeden terug te vorderen.

Ondanks de CPA-verordeningen zou de Baath-Partij in delen van het land nog altijd bestaan en zich na de nederlaag van 9 april langzaam hergroeperen. Het beperkt aantal arrestaties onder senior-partijleden zou een zekere mate van reorganisatie hebben mogelijk gemaakt, waarbij voormalige medewerkers van de geheime diensten een rol spelen. In de traditionele thuisbasis van Saddam (de 'soennitische driehoek', met steden als Ramadi, Tikrit, Balad, Mosul) zou de partij nog altijd over een substantiële organisatiegraad en slagkracht beschikken. De toename van goed georganiseerde aanvallen op Amerikaanse doelen, en op Iraakse politieposten of andere 'collaborateurs', lijkt hiervan te getuigen. Intimidatie van de bevolking maakt dat de vrees voor de restanten van het regime op sommige plaatsen niet veel kleiner is dan voor de oorlog.

#### *Stabilisatiemacht*

Op 8 juli j.l. is het Memorandum of Understanding getekend tussen Nederland en het VK met betrekking tot de Nederlandse deelname aan de internationale stabilisatiemacht in Irak. Op dit moment speelt nog de kwestie van een door Nederland als wenselijk gezien comité van troepenleverende landen. De meningen over de wenselijkheid/noodzaak van zo'n comité verschillen, met name gebaseerd op de wens van sommige landen te vermijden als onderdeel van de bezettende macht te worden beschouwd.

#### *Veiligheidssituatie*

Er is in Centraal-Irak sprake van een onverminderd slechte veiligheidssituatie. Nog steeds zijn er ernstige problemen op het terrein van de openbare orde, zoals diefstallen, overvallen en berovingen. Naast deze gebeurtenissen met een sterk crimineel karakter vinden er ook dagelijks afrekeningen plaats met leden van het voormalige regime. Zo is het stamhoofd van de stam waartoe Saddam Hoessein en zijn directe familie behoort op 1 juli doodgeschoten. Ook zijn er vrijwel dagelijks gewelddadige incidenten gericht tegen Amerikaanse troepen. Het grootste deel van deze incidenten speelt zich af in de driehoek Ramadi/Mosul/Bagdad. In dit overwegend soennitische gebied zijn nog veel aanhangers te vinden van het voormalige regime van Saddam Hoessein. Zorgelijk is het bericht dat op 6 juli een kantoor van de IOM (International Organisation for Migration) in Mosul het doelwit is geweest van een granaataanslag, zonder overigens gewonden te veroorzaken.

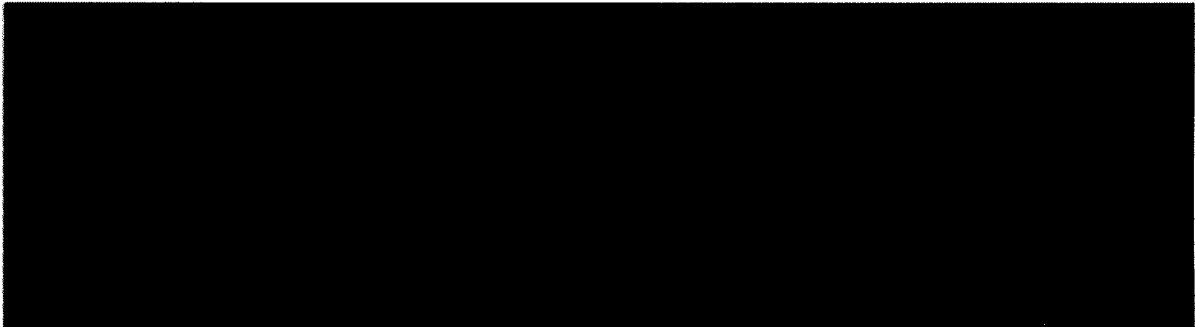
Voorzover bekend is dit de eerste aanslag op een westerse hulporganisatie in Irak. Op 7 juli vond in dezelfde stad een aanslag plaats op een kantoor van het World Food Programme. Er zijn verder geen aanwijzingen bekend dat medewerkers van hulporganisaties thans doelwit kunnen worden van gerichte aanslagen. Ten opzichte van Centraal-Irak is de veiligheidssituatie in het door Koerden beheerste Noord-Irak en in het overwegend sjiïetische Zuid-Irak nog steeds beduidend beter.

In Zuid-Irak is de situatie weliswaar relatief stabiel maar er zijn aanzienlijke spanningen. Twee rivaliserende sjiïetische groeperingen, de SCIRI van Muhhamed Baqr al Hakim en de groepering van de invloedrijke sjiïetische leider Muqtada al-Sadr, zijn zich aan het bewapenen met het oog op een mogelijke toekomstige onderlinge strijd. Thans zouden zij echter geen direct gevaar voor de coalitie-troepen vormen. (Zie bijlage)

#### Arrestatie Turkse militairen in Noord-Irak

Op 4 juli jl. zijn 100 Amerikaanse militairen in het Noord-Iraakse Sulaymaniya een liaisonbureau van de Turkse strijdkrachten binnengedrongen en hebben elf aanwezige Turkse militairen van de *Special Forces* gearresteerd. Volgens een Turkse krant zouden de Turkse militairen opgepakt zijn omdat ze een aanslag op een Koerdische functionaris in Kirkuk zouden voorbereiden.

De Turkse regering reageerde fel op de arrestatie en eiste de onmiddellijke vrijlating van de Turkse militairen. Volgens Ankara hield hun aanwezigheid in Sulaymaniya verband met de strijd tegen de in Turkije verboden separatistische Turks-Koerdische beweging PKK/KADEP. Leden van deze organisatie houden zich schuil in het ontoegankelijke berggebied in Noord-Irak. Op 7 juli zijn de Turkse militairen, die naar Bagdad waren getransporteerd, weer teruggevoerd naar Sulaymaniya en in vrijheid gesteld. Inmiddels schijnen de VS de Turkse regering te hebben geconfronteerd met 'betrouwbaar bewijsmateriaal' over de verdachte activiteiten van de Turkse *Special Forces*. Naar aanleiding hiervan hebben de Turkse regering en legerleiding hun toon gematigd.



De publieke ophef rond deze affaire komt op het moment dat beide landen druk doende zijn hun relatie te verbeteren. Deze was in de aanloop naar de militaire interventie in maart-april verkoeld toen Turkije vrije doortocht weigerde aan de VS strijdkrachten ter opening van een 'noordelijk front' in Irak. Eind deze maand staat daartoe een bezoek gepland van de Turkse Minister van Buitenlandse Zaken Gül aan Washington. Ofschoon de strategische relatie met de VS gekoesterd wordt, volgt Ankara met argusogen hetgeen zich in Noord-Irak afspeelt. De benoeming van een Koerdische bestuurder in Kirkuk, versterkt het Turkse wantrouwen tegen de intenties van de (door de VS gesteunde) Iraakse Koerden. Het streven van de

Iraakse Koerden naar een dominante positie in Noord-Irak en de eventueel hieruit voortvloeiende grotere autonome status van het gebied, baart Turkije zorgen. De Turkse regering vreest dat een dergelijke ontwikkeling een ongewenste uitstraling zal hebben naar de eigen Koerdische minderheid.

De VS hebben in de afgelopen periode meermaals getracht Turkije gerust te stellen, dat van een Koerdische semi-onafhankelijke staat in Noord-Irak geen sprake zal zijn. Turkije heeft deze toezegging begroet, maar lijkt tegelijkertijd een extra zekerheid te willen inbouwen door ter plekke aanwezig te zijn en contacten te leggen met die groeperingen die een tegenwicht kunnen vormen tegen de Koerden. Het ITF neemt daarbij tot dusver een centrale positie in. Deze tamelijke militante Turkmeense groepering wordt door de Koerdische partijen als verlengstuk van Turkije beschouwd. In februari verklaarde ITF dat het geen bezwaar had tegen Turkse militaire actie in Noord-Irak. Een week later werd het hoofd veiligheid van ITF door de KDP gearresteerd. Turkije voert het minderhedenprobleem rond de Iraakse Turkmenen op als een ijkpunt ('rode lijn') voor zijn beoordeling van de situatie. Eerder dit jaar liet Turkije doorschemeren dat een bedreiging van de Turkmeense minderheid (door de Koerden) een reden zou kunnen zijn voor Turkse militaire actie in Noord-Irak.

De vraag is nu in hoeverre de VS in staat zijn NAVO-lid Turkije te overtuigen in de toekomst af te zien van activiteiten die ernstige repercussies kunnen hebben voor de – op dit moment redelijk stabiele – veiligheidssituatie in Noord-Irak. Voor de Coalitie is een verslechtering van die situatie gelet op de problemen in Centraal-Irak hoogst ongewenst.

#### Grensverkeer

De CPA heeft de Iraakse regelgeving inzake grensverkeer van en naar Irak aangepast. Sommige door het vml. Iraakse bewind verlopen verklaarde reisdocumenten zijn weer geldig geworden. Sommige groepen uit de Iraakse samenleving is een uitreisverbod opgelegd. De meeste Iraakezen mogen Irak nu echter zonder uitreisvergunning verlaten. Uit gesprekken met CPA-vertegenwoordigers is gebleken dat het laatste voorschrift nog niet wordt nageleefd. Voor wat betreft het reizen naar Irak: iedereen kan Irak nog zonder vooraf verkregen vergunning inreizen. Onduidelijk is wanneer CPA een vooraf verkregen toestemming verplicht gaat stellen.

#### *EU/Sanctiebeleid*

Op 7 juli j.l. heeft de EU verordening nummer 1210/2003 bekrachtigd, waarmee het vigerende sanctiebeleid op economische en/of financiële betrekkingen met Irak ongedaan werd gemaakt. Deze verordening zet grote delen van VNVR 1483 om in EG recht. Het overdragen van bevroren tegoeden aan het Ontwikkelingsfonds voor Irak (onteigening) wordt evenwel niet via de Verordening geregeld. De Europese Gemeenschap bezit op dat vlak geen competentie, zodat dit op nationaal niveau dient te worden geregeld.

## **II Internationaal terrorisme m.b.t. Irak:**

In Irak zijn er aanwijzingen dat de moslim-fundamentalistische organisatie Ansar al Islam, die onder leiding staat van o.m. Mullah Krekar, zich hergroept. Strijders

van deze organisatie zijn in april verdreven uit hun kampen in het grensgebied tussen Noord-Irak en Iran. Niet bekend is of Iran de activiteiten van Ansar al Islam actief bestrijdt, voorzover leden ervan op Iraans grondgebied zijn terechtgekomen.

+++++

Verzendlijst:

Minister-President  
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden / Vice MP  
Minister van Verkeer en Waterstaat / Vice MP  
Minister van Defensie  
Minister van Justitie  
Minister van Buitenlandse Zaken